

**Distinși membri ai Senatului,
Stimați colegi și dragi mediciniști,
Onorată asistență,**

Conform **Codului educației, Regulamentelor administrative în vigoare și prevederilor Cartei universitare**, rectorul este obligat să prezinte, anual, în fața Senatului, **darea de seamă** despre activitatea sa.

Fidel unei tradiții deja stabilite, **evenimentul are loc la ședința Senatului**, în luna octombrie, către Zilele Universității. În acest an, darea de seamă va purta un **caracter de generalizare succintă** a tot ce s-a realizat în Universitate pe parcursul unui sfert de secol.

Sunt onorat să prezint acest **bilanț**, care nu este doar un raport al meu, personal, ci și **o retrospectivă** a activității noastre, **în comun cu Dvs.**, pe durata celor **25 de ani**, la care mă voi referi în continuare.

Trebuie să recunosc, am trăit **o experiență copleșitoare** în toți acești ani și tot ce am realizat, a fost posibil doar datorită **sprijinului și încrederii** acordate de echipele, cu care am avut norocul să colaborez.

Obiectivul principal al activității comunității universitare în această perioadă a fost și rămâne **realizarea procesului educațional, științific și clinic la nivelul rigorilor și a experienței naționale și internaționale**, pentru formarea multilaterală profesională și spirituală a viitorilor medici și farmaciști, **diplomele cărora** să fie ușor echivalate peste hotare și, în primul rând, **în țările Uniunii Europene**.

Pe parcursul anilor, în activitatea sa complexă, colectivul Universității s-a ghidat de: Constituția Republicii Moldova, Coduri, Legi, Hotărâri de Guvern, Standarde naționale, internaționale și instituționale, Regulamente statale și instituționale.

Pe parcursul unui sfert de secol, în Universitatea noastră au avut loc un șir de evenimente cruciale, care au influențat substanțial activitatea multilaterală a comunității academice:

- ◆ Din 18 **decembrie 1996**, prin Hotărârea Guvernului nr. 705, Universității i s-a atribuit denumirea de **Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova**.
- ◆ În anul **2001**, Universitatea a fost acreditată la nivel național, iar Facultatea de Stomatologie a fost evaluată pozitiv de către **Comisia Europeană de Evaluare Academică a Asociației DentEd**.
- ◆ În anul **2005**, cu prilejul aniversării a **60-a de la fondare**, Universității i s-a conferit **Ordinul „Gloria Muncii”**.
- ◆ În luna decembrie **2005** o comisie a **Conferinței Internaționale a Decanilor Facultății de Medicină de Expresie Franceză** a evaluat cu **apreciere pozitivă** Facultatea de Medicină Generală.

- ◆ În ianuarie **2007** USMF „Nicolae Testemițanu” a fost **înregistrată ca Instituție publică cu termen de activitate nelimitat.**
- ◆ În luna martie 2007, Universității i s-a decernat distincția internațională **„Calitate Europeană”.**
- ◆ În anul **2007**, **Universitatea a fost acreditată de către Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare.**
- ◆ Din iulie **2009**, în Universitate a fost **implementat Sistemul de Management al Calității, în conformitate cu Standardul internațional ISO 9001:2008.**
- ◆ Din **2011**, **Universitatea este membră a Asociației Școlilor de Medicină din Europa.**
- ◆ Din **2012** - a **Asociației Universităților Internaționale.**
- ◆ **Din 2013 – a Asociației pentru Educație Medicală din Europa.**
- ◆ În perioada **2013-2014** activitatea Universității a fost evaluată de reprezentanții **Asociației Școlilor de Medicină din Europa și a Federației Mondiale pentru Educație Medicală**, cu concluzia: **”Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie ”Nicolae Testemițanu” este o călăuză de bune practici pentru țările din regiune, atât din fosta Uniune Sovietică, cât și din regiunea Mării Negre”.**
- ◆ În a. u. 2014-2015 a fost implementat Sistemului Informațional de Management Universitar.
- ◆ În **2015**, cu prilejul aniversării a **70-a de la fondare**, Universitatea a fost decorată cu **„Ordinul Republicii”.**
- ◆ În **2015**, a fost constituit **Consiliul pentru dezvoltare strategică instituțională.**
- ◆ În luna septembrie **2016**, Universitatea a fost **recertificată**, conform cerințelor **noului standard 9001:2015**, fiind **prima și unica** instituție de învățământ superior, care posedă un asemenea certificat.
- ◆ În **2017**, prin Hotărâre de Guvern a fost aprobat noul **Nomenclator al specialităților**, conform căruia **au fost deschise două specialități noi - Optometria și Asistența Medicală Generală**, ca cicluri de licență, cu acumularea a **240 de credite ECTS** pe parcursul a **4 ani de zile.**
- ◆ iar în **2018** acestea au fost autorizate provizoriu de către Consiliul de Conducere al **Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare.**
- ◆ În **2018** a avut loc **și acreditarea instituțională a programelor de studii Medicină, Stomatologie și Farmacie, pentru o perioadă de 5 ani**, de către ANACEC.
- ◆ În a. u. **2017-2018**, în conformitate cu prevederile Codului educației și ale altor acte normative în vigoare, a fost creat **Centrul de Consiliere Psihologică și Ghidare în**

Carieră.

- ◆ Ca rezultat, Universitatea a fost desemnată drept „**Promotorul calității**”, fiind menționată cu „**Cristalul calității**” și cu **Diploma de recunoștință** din partea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare.
- ◆ În același an, **2018**, **Programul de studii superioare integrate al Facultății de Stomatologie** a fost acreditat de către **Bordul Dentar** din California, SUA, pentru o perioadă de **5 ani**, iar **Programul dentar internațional** de educație profesională – pentru **2 ani**.
- ◆ În primăvara **anului 2019**, Universitatea a fost **acreditată la nivel internațional**, pentru o perioadă de **5 ani**, de către **Comisia externă** de experți din România, Rusia, Lituania, Kazahstan a **Agenciei Independente de Acreditare și Reiting (IAAR)**, conform standardelor Federației Mondiale pentru Educație Medicală.

Se știe că **succesul activității** multilaterale a Universității noastre, în mare parte, depinde de **nivelul de competență** al personalului științifico-didactic, capabil să soluționeze cele mai complexe probleme, în vederea **realizării misiunii asumate și în scopul atingerii obiectivelor de bază ale instituției**.

La **1 octombrie** curent, în cadrul a **4** departamente didactice, **62** de catedre, **2** centre și **19** laboratoare științifice, își desfășurau activitatea **2 233** de salariați, inclusiv **1 207** – personal didactic și științific.

Conform tuturor criteriilor, comunitatea noastră universitară **nu are concurență** printre alte comunități științifice din republică.

Desfășurarea procesului de instruire în 4 limbi: **română, rusă, engleză și franceză**, *ne-a obligat* ca, la angajarea personalului didactic și științifico-didactic, să **ținem cont de cunoașterea limbilor** de circulație internațională, **preponderent engleza**, iar pentru personalul care activează de mai mult timp în Universitate, au fost create condiții de **însușire a limbilor moderne și a calculatorului**.

Pentru informație: până în prezent, **personalul** certificat în posedarea limbii engleze s-a extins cantitativ la **cifra de cca 450 de persoane**.

Concomitent cu perfecționarea lingvistică, în Universitate au fost **organizate** și alte **forme de instruire** profesională și pedagogică.

Pe parcursul anilor, Senatul, Consiliul științific universitar, Consiliile facultăților au promovat, **insistent, politica de întinerire a cadrului profesoral-didactic**. Acest proces s-a **realizat treptat**, cu maximă atenție și grijă, în limitele legii, fără a leza drepturile angajaților.

În acest context, **în 1995**, în scopul utilizării în deplină măsură a **potențialului** științifico-didactic și a **experienței** organizatorico-metodice și clinice a profesorilor universitari de **vârstă pensionară**, precum și a **menținerii**, la nivelul cuvenit, a **statutului** respectiv al profesorilor în societate, prin **Decizia Consiliului științific** și prin **Dispoziția Guvernului** în Universitate a fost instituită funcția de **profesor-**

consultant.

Noi suntem **unicii** dintre instituțiile de **învățământ superior**, care deținem o asemenea funcție.

În scopul aprecierii activității multilaterale prodigioase, cu dăruire și sacrificiu, a **profesorilor universitari – șefi de catedre, în Universitate s-a implementat tradiția de omagiere a personalităților marcante la vârsta de 70 de ani, cu instituirea seriei de publicații „Savanți - Medici iluștri”**. Până în prezent, serialul include **83 de publicații**.

Astfel, Universitatea noastră, constituie **astăzi, o sinteză** a trecutului, prezentului și viitorului, **un aliaj** al vârstei tinere cu alte vârste.

- Pe parcursul anilor, sub egida **Senatului, a Biroului Senatului și a Consiliului de administrație, Secția Studii, actualmente, Departamentul Didactic și Management Academic; Consiliile Metodice Centrale universitar și postuniversitar, actualmente Consiliul de Management al Calității; Comisiile Metodice de profil; Comisiile de asigurare a calității și evaluare curriculară în medicină, farmacie și stomatologie și decanatele:**
- **au perfecționat continuu curricula** de instruire universitară și postuniversitară;
- **au valorificat** noi oferte educaționale;
- o atenție sporită *au acordat* **calității procesului de instruire, precum și evaluării anuale și finale;**
- **au implementat** tehnologii informaționale și de **comunicare moderne în procesul de predare – învățare - evaluare;**
- **au perfecționat continuu integrul sistem** de formare profesională.

Aceste realizări ne-au permis să implementăm, în **a. u. 2001-2002, Sistemul European de Credite academice transferabile**, care asigură **mobilitatea** studenților prin recunoașterea integrală a studiilor efectuate și a creat premise pentru **parteneriatul inter-universitar**.

În a. u. 2002-2003, în Universitate **s-a făcut încă un pas spre integrarea în sistemele educaționale europene și mondiale prin elaborarea suplimentelor la diplomele absolvenților**

La indicația Guvernului și a Ministerului Educației, la Universitate au fost elaborate **Standardele Educaționale pe profiluri, specialități, specializări, discipline**.

În perioada 1995-2019, **contingentul de studenți a fost diferit: s-a micșorat considerabil** numărul studenților autohtoni cu circa **30%**, însă **a sporit esențial** numărul studenților internaționali, de la **271 la 2177**.

La 01 octombrie 2019, în cadrul Universității își făceau studiile 5 730 de studenți, inclusiv 2 228 la studii cu finanțare bugetară și 1 325 - prin contract. Dintre cei 2 177 de studenți internaționali, 1 925 sunt cu predare în limba engleză.

În perioada analizată o atenție deosebită s-a acordat **perfecționării continue a procesului de predare-învățare, s-au implementat** insistent **noi metode** de instruire teoretică și clinică.

După cum este bine cunoscut, rezultatele procesului de instruire sunt determinate de 2 indicatori principali: **Reușita la studii și Calitatea** ei.

Reușita și Calitatea **studiilor pe Universitate** în ultimii 5 ani a rămas aproximativ **la același nivel**, față de anii precedenți.

Începând cu **a. u. 2001-2002**, în Universitate s-a implementat **stagiul clinic al studenților anului I** la facultățile de **Medicină și Stomatologie**. Experiența acumulată pe parcursul anilor a demonstrat importanța acestui stagiului pentru procesul de **instruire și pentru cel educativ-deontologic**.

Totodată, s-a îndreptățit întru totul **implementarea stagiului de 6 luni în teritoriu**, pentru studenții anului VI, **Facultatea de Medicină**; și a stagiului practic de licență de **26 de săptămâni**, pentru studenții anului V, **Facultatea de Farmacie**, în conformitate cu **Directiva Europeană 36/2005** și cu recomandările **Federației Mondiale pentru Educație Medicală**. Acest fapt **a facilitat recunoașterea și echivalarea diplomelor** în țările europene.

În realizarea procesului educațional, de rând cu instruirea, o etapă extrem de importantă este **evaluarea cunoștințelor**.

În acest context, s-au depus multe eforturi în vederea **perfecționării sistemului de evaluare a cunoștințelor și a deprinderilor practice**, atât pe **parcursul anului, cât și la examene**.

Totodată, în conformitate cu **prevederile Acordului de asociere** dintre UE și Republica Moldova, cu **standardele Federației Mondiale pentru Educație Medicală**, precum și cu solicitările tineretului studios, a părinților acestora, dar și a societății, era necesar să **asigurăm transparență și obiectivitate** în procesul de evaluare.

În acest context, reieșind din experiența majorității țărilor lumii, care practică **testarea** în evaluarea cunoștințelor, începând cu **a. u. 2002-2003**, la ambele sesiuni, practic, la toate catedrele a fost utilizat **sistemul TestCorector**, care a oferit **o soluție sigură, stabilă și ușor de utilizat pentru aprecierea obiectivă, rapidă și automată a testelor-grilă**.

Posibilitățile **programului electronic TestCorector** au fost utilizate și **la înmatriculare**.

Până în prezent, la catedre, s-a acumulat deja o mare **experiență în elaborarea și utilizarea testelor**. Dar calitatea lor încă **lasă de dorit**.

S-a îndreptățit pe deplin **forma mixtă de apreciere a cunoștințelor**, care, pe lângă teste, presupune **evaluarea orală** a materialului teoretic, precum și a **deprinderilor practice**, atât la **examele de promovare, cât și la cele de absolvire**.

Din a. u. 2006-2007, **la finele studiilor universitare**, la toate facultățile se practică **un singur examen de absolvire**, care, tradițional, se realizează în **3 etape**.

În ultimii ani, pentru asigurarea **obiectivității și transparenței** în evaluarea cunoștințelor, în Universitate s-a implementat o nouă metodă de evaluare - **evaluarea asistată de calculator**.

În acest context, anul **2016** a fost inaugurat **Centrul de Evaluare Academică** cu **2** săli, dotate cu **62** și, respectiv, **95** de calculatoare, care elimină factorul uman în evaluarea cunoștințelor studenților din anii I-III.

Atât studenții, cât și personalul științifico-didactic al catedrelor, apreciază această metodă de evaluare și acest fapt constituie **argumentele forte** pentru implementarea acestei **forme noi de evaluare la toate disciplinele**, începând cu a. u. 2019-2010.

În anul universitar 2018-2019, **pentru prima dată**, testarea ca etapă de evaluare în cadrul examenului de absolvire, a fost realizată în **Sistemul Informațional de Management Universitar**. Rezultatele au demonstrat o creștere evidentă a calității față de anul precedent (**98% față de 73%**).

Pe parcursul celor 25 de ani de existență au absolvit Universitatea circa **19500 de medici și farmaciști**, care astăzi lucrează în țară și peste hotare.

Pentru a menține prestigiul și imaginea Universității, pentru a găsi posibilități reale de dezvoltare a cadrului profesoral-didactic, realitatea ne-a impus **să diversificăm limbile de instruire, după cum am menționat mai sus**.

Astfel, în **1998**, odată cu crearea Filierei Francofone, la limbile română și rusă **s-a adăugat limba franceză de instruire**.

Crearea Filierei a avut drept obiectiv:

- **dezvoltarea relațiilor internaționale** ale Universității;
- **perfecționarea programelor universitare**, prin accesul larg la programe de studii și materiale didactice ale universităților din țările francofone (Franța, Canada, Belgia, Elveția, etc);
- **perfecționarea profesională și lingvistică** a profesorilor, rezidenților și studenților prin intermediul **stagiilor, cercetărilor științifice comune, conferințelor științifico-practice**, organizate și realizate în comun, etc.

Prin intermediul Asociației Ivone-Aimee am fost **abonați la toate CD-romurile**, editate la **facultățile de Medicină din Franța** și utilizate pe larg în instituțiile medicale din această țară.

Concomitent, a demarat și procesul de pregătire pentru instruire în limba engleză.

Pentru aceasta, începând cu anul 2000, **s-a pus în aplicare un proces de însușire a limbii engleze de către cadrele didactice și științifico-didactice**, atât în țările din Occident, cât și la noi în Universitate.

Noi eram pregătiți pentru a trece la instruirea în limba engleză, începând **cu primul an** de studii, în a. u. 2001-2002.

Dar **transferul studenților de la ULIM** ne-a impus să introducem instruirea în **limba engleză la toți anii de studii, concomitent**. Astfel, s-au creat un șir de **incomodități**, care, însă, pe parcurs, cu eforturile comune ale administrației, profesorilor și studenților, **au fost depășite cu succes**.

Din a. u. 2016-2017, s-a implementat **admiterea** cetățenilor străini în **2 sesiuni** – de toamnă și de primăvară.

Admiterea în două semestre **crează probleme** în plus în orarul procesului didactic, dar oferă un avantaj – înrolarea **candidaților bine pregătiți** și motivați și contribuie esențial la **diversificarea geografiei de proveniență** a lor, finalitate spre **care tindem** în decursul ultimilor zece ani.

Este bine cunoscut faptul că procesul de instruire a studenților din alte țări **întâmpină serioase dificultăți** didactice, metodice, educaționale, de comportament și de comunicare, de aceea acest proces este unul care solicită eforturi reale din partea administrației, a decanatelor și a catedrelor, în scopul **redresării situației**, în primul rând, în ce privește reușita și disciplina, în special la **anii I -III**.

Până în prezent, rămâne o problemă **comportamentul studenților internaționali** în blocurile de studii, în instituțiile medicale și în cămine.

După cum am accentuat nu o singură dată, procesul de instruire a cetățenilor străini trebuie să fie considerat **o direcție strategică și o activitate prioritară** pentru toate subdiviziunile Universității.

Internaționalizarea procesului educațional este una din cele mai **importante reforme**, care au intervenit în activitatea Universității noastre în decursul anilor și **corespunde cerințelor** Federației Mondiale pentru Educație Medicală și ale altor structuri internaționale.

Plasarea pe piață a serviciilor de educație, exportul „materiei cenușii” sub formă de **instruire a cetățenilor din alte țări** ar trebui, de fapt, să fie o **prioritate** în dezvoltarea Republicii Moldova, de rând cu alte ramuri ale economiei naționale.

În acest context, suntem **lideri printre instituțiile de învățământ superior** din țară.

În prezent, în cadrul **Universității**, după cum am menționat, își fac studiile **2 177** de cetățeni, din peste **37 de țări** ale lumii.

Internaționalizarea procesului de studii este un obiectiv de care **depinde** în mare măsură **viitorul** Universității noastre.

Trebuie să conștientizăm clar faptul, că această activitate este o parte componentă importantă a relațiilor de colaborare internațională, care contribuie **la promovarea Universității noastre peste hotare; la acumularea experienței de pregătire a**

cadrelor de medici și farmaciști și de perfecționare profesională a cadrelor didactice conform cerințelor actuale; la dezvoltarea instituțională a bazei tehnico-materiale pentru instruire și cercetare; și, în sfârșit, la o oportunitate legală de realizare a potențialului intelectual și de suport considerabil la salariu.

În conformitate cu prevederile Codului educației, din luna noiembrie **2015**, **doctoratul** a fost transformat **din studii postuniversitare – în studii universitare, ciclul III.**

Astfel, organizarea studiilor superioare în R. Moldova a fost completamente **racordată la principiile procesului de la Bologna.**

Noua legislație prevede, de asemenea, ca studiile superioare, inclusiv doctoratul, să fie organizate **doar de universități** sau de parteneriate și consorții ale universităților cu alte instituții.

Din aceste considerente, Universitatea noastră a inițiat organizarea **Consortiului** fostelor instituții organizatoare de doctorat în medicină din Moldova, care **a fondat Școala doctorală în domeniul Științe medicale.**

În luna iunie **2020** se vor împlini **5 ani** de activitate a Școlii doctorale.

În această perioadă am reușit să autorizăm **46 de programe** de doctorat, avem abilitați **269 de conducători de doctorat** și își fac studiile **350 de studenți-doctoranzi**, la diferiți ani de studii.

Au fost elaborate regulamentele interne pentru buna desfășurare a studiilor de doctorat, precum și cele necesare pentru susținerea tezelor, conform legislației noi – **Ghidul de redactare a tezei și Regulamentul de susținere a tezelor** în Școala doctorală a Universității noastre.

În corespundere cu aceste reguli noi, **au fost susținute deja 4 teze de doctor în științe.**

În pofida succeselor înregistrate, se atestă **o finanțare sub limita necesităților** pentru realizarea unei cercetări doctorale la nivelul exigențelor moderne și **prezentarea rezultatelor în reviste științifice de prestigiu** și la forumuri științifice importante.

Astfel, dezvoltarea practicii de **cotutelă internațională**, devine una imperativă, în asigurarea accederii doctoranzilor la posibilitățile oferite de instituții de cercetare importante, pentru a **învăță metodologiile cele mai moderne** și a face studii în laboratoare contemporane.

Intensificarea **colaborării cu organele abilitate** ale statului – cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, cu Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare etc., - constituie un alt imperativ în vederea **optimizării cadrului legal și racordării lui la cel internațional**, în scopul eficientizării studiilor doctorale, derulării programelor de postdoctorat și de susținere a tezelor de doctor și de doctor habilitat în științe.

La momentul actual, **cadrul normativ este unul contradictoriu** și pune piedici cercetătorilor în realizarea studiilor și în obținerea titlurilor științifice și științifico-didactice.

Noi suntem printre **primii, din fostele republici** ale U.S.S.R, care am trecut la forma net superioară de pregătire a specialiștilor medici și farmaciști prin **rezidențiat**.

Rezidențiatul a fost **legiferat** în anul **1992**, la insistența șefilor de catedră, profesorilor **universitari Gheorghe Ghidirim, Eugen Maloman, Pavel Bâtcă, Constantin Țâbârnă, Ion Marin, Gheorghe Palade, Vitalie Bețișor, Mihai Corlăteanu** ș. a., prin Hotărârea Colegiului Ministerului Sănătății, iar decizia privind **finanțarea** acestuia din Bugetul de Stat a fost luată în anul **1994**, conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova.

În octombrie **1995**, a fost promulgată **Legea Învățământului**, în care se stipula că **instruirea prin rezidențiat este obligatorie**.

Aceste **3 acte legislative** au stat la baza implementării studiilor de specialitate prin rezidențiat și a pregătirii medicilor specialiști **în corespundere cu cerințele internaționale**.

În perioada respectivă, numărul rezidenților, practic, se triplează, de la **61, în 1992**, până la **178, în 1995**, la 3 specialități: **Chirurgie generală, Obstetrică și ginecologie, Traumatologie** și ortopedie (**câte 2 grupe** la fiecare specialitate).

Din 1996, în pregătirea medicilor prin rezidențiat, **în premieră**, au fost antrenate și centrele medicale din municipiul **Bălți**, mai târziu - din **Cahul, Orhei și Hâncești**, iar **stagiile clinice** în instituțiile medicale municipale și raionale au devenit parte componentă a Programului de studii de specialitate prin rezidențiat.

Din anul 1999, a fost implementat **Programul computerizat** de coordonare a activității didactice, de alcătuire a orarelor și de calculare a normei didactice, fapt ce a permis **o dirijare mai eficientă** a procesului de instruire prin rezidențiat.

Odată cu creșterea numărului de specialități și a medicilor-rezidenți, pentru dirijarea instruirii prin rezidențiat, în **2000**, a fost **creată Facultatea de Rezidențiat și Secundariat clinic**.

Pentru sporirea responsabilității atât din partea catedrelor, cât și a rezidenților, în **2002-2003**, decanatul a **introdus formele de atestare individuală**, ca modalitate de evidență a lucrului efectuat de rezidenți (borderourile de atestare a stagiilor conexe, caietul de stagii al rezidentului etc.).

S-au elaborat **Programele de studii** și Standardele de formare profesională pe specialități și supraspecialități, **s-au perfecționat curriculum-urile**, s-a optimizat realizarea **stagiului practic**, care, în mod obligatoriu, include câte **3 luni** de practică, **pe parcursul a 2 ani**, în centrele medicale raionale.

O atenție deosebită s-a acordat procesului de ajustare a duratei studiilor prin rezidențiat, în conformitate cu **cerințele Directivei 2005/36/CE a Parlamentului European**.

Astfel, **conform programului european**, durata studiilor pentru specialitățile de profil chirurgical **s-a majorat de la 2-3 ani la 4-5**, și pentru specialitățile profilului terapeutic, la **3-4 ani**.

Începând cu anul 2013, prin **Hotărârea Guvernului RM nr. 791 din 7 octombrie 2013**, medicii-rezidenți, antrenați în acordarea asistenței medicale, **pe lângă bursă, beneficiază și de un salariu de medic începător**.

Doi ani mai târziu, urmare a multiplelor demersuri și argumentări din partea conducerii Universității, prin **Hotărârea de Guvern nr. 884 din 28.12.2015**, a fost introdus postul de **medic-rezident** și funcția de **responsabil universitar și instituțional** de rezidențiat etc., precum și a fost **legiferată** angajarea și salarizarea rezidenților în IMSP.

Astfel, s-a reușit promovarea Rezidențiatului ca o **formă prioritară de pregătire în specialitate și de activitate** în cadrul sistemului de sănătate al R. Moldova.

În acest context, **din 2017**, prin prisma cerințelor internaționale de formare a medicilor specialiști și în baza conceptului elaborat de Universitate, **s-a decis trecerea de la pregătirea prin secundariat clinic la cea prin rezidențiat, la majoritatea specialităților** din sistemul de sănătate.

În consecință, **începând cu luna august 2018**, Facultatea a fost *redenumită în Facultatea de Rezidențiat*.

Actualmente, în Universitate urmează studiile de specialitate peste **1200 de medici-rezidenți**, la **58 de specialități**, în procesul de instruire fiind antrenate peste **50 de subdiviziuni didactice și baze clinice universitare**.

Medicii, înmatriculați la **anul I de rezidențiat, încheie contracte individuale** cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale privind instruirea și **plasarea obligatorie în câmpul muncii** în instituțiile medico-sanitare, pe o durată de cel puțin **trei ani după absolvire**.

Educația medicală continuă pentru medici și farmaciști este **obligatorie pentru atingerea standardelor de calitate și performanță** în practică profesională.

Un rol aparte în **certificarea cunoștințelor, acreditarea instituțiilor medicale, în procesul de licențiere a specialiștilor** de pe teren și implementarea noilor forme de instruire, cum ar fi ciclurile tematice de scurtă durată, învățământul la distanță etc., le-a revenit **subdiviziunilor Facultății de Perfecționare a Medicilor**, prin intermediul specialiștilor de frunte și a comisiilor de atestare.

La 25 februarie 2010, în conformitate cu standardele internaționale și cu rigorile timpului, prin decizia Consiliului Științific, Facultatea de Perfecționare a Medicilor a fost transformată în **Facultatea de Educație Continuă în Medicină și Farmacie**.

Pe parcursul anilor, aceasta a fost dirijată succesiv de către decanii: **Mihail Corlăteanu**, profesor universitar; **Stanislav Groppa**, profesor universitar, academician al AȘM; **Eugen Bendelic**, profesor universitar și, în prezent, - **Vladislav Badan**.

În anul 2011, a intrat în vigoare **Ordinul Ministrului Sănătății nr. 58 din 03 mai** „Cu privire la cuantificarea creditelor pentru educația medicală continuă”, prin care a fost stabilit **un nou număr obligatoriu de credite** de educație medicală continuă, pe parcursul a cinci ani: pentru medici - **325 de credite** și pentru farmaciști - **200**.

Astfel, a apărut **necesitatea stringentă de reformare** a procesului de educație continuă, în conformitate cu cerințele noi ale Ministerului Sănătății și ale structurilor internaționale.

În acest context, au fost revizuite programele de studii, a fost redusă durata cursurilor de instruire, au fost diversificate formele de instruire prin includerea **cursurilor intensive, la locul de muncă, cu frecvență redusă și în module**.

Începând cu anul **2015**, a luat amploare **cooperarea** Facultății de Educație Continuă în Medicină și Farmacie și a Centrului Universitar de Simulare în Instruirea Medicală, **prin realizarea proiectelor educaționale comune**.

În scopul optimizării procesului de educație profesională continuă în medicină și farmacie, începând cu 16 mai 2016, Facultatea a fost reorganizată în **Departamentul Educație Medicală Continuă (DEMC)**.

Obiectivul major al Departamentului vizează **coordonarea** tuturor activităților de educație medicală continuă **la nivel de Universitate, în cooperare** cu facultățile, departamentele și catedrele Universității, pentru **asigurarea** organizării și desfășurării programelor de instruire, **corespunzătoare cerințelor educaționale moderne** și necesităților actuale ale sistemului de sănătate.

În acest context, a demarat procesul de **formare și de perfecționare a specialiștilor în domenii medicale minim-invazive** (endoscopie, laparoscopie, chirurgie minim-invazivă, urgențe medicale, celule stem etc.)

De la colectivul Departamentului de Educație Medicală Continuă se cere și în continuare să mențină și să **dezvolte procesul de educație continuă** a medicilor și farmaciștilor, în corespundere cu cerințele moderne, să **îmbunătățească și să diversifice** formele și metodele de formare profesională continuă **attractive, convenabile** pentru medicii cursanți, cu utilizarea mai largă a tehnologiilor informaționale.

În educația medicală continuă, necesitatea implementării **metodei de instruire la distanță** rămâne a fi una stringentă.

Este bine știut faptul că, **fără activitatea de cercetare științifică, fără știință nu poate exista o instituție de învățământ superior**.

Politica promovată de Universitate este orientată spre **integrarea învățământului și educației cu cercetarea științifică și inovarea**, în contextul tendințelor de

dezvoltare a științei mondiale.

În perioada de referință, **a sporit exigența** față de **calitatea cercetărilor științifice**. **În ultimii 5 ani** toate lucrările științifice de valoare **sunt supuse verificării** pentru **integritatea academică**.

Instituția noastră **este prima în țară** care a implementat această procedură, precum și **expertiza etică a proiectelor**, conform cerințelor internaționale de bune practici în cercetare. **S-a extins** practica cercetărilor în **cotutelă**. O atenție deosebită s-a **acordat publicării rezultatelor** cercetărilor științifice în reviste internaționale cu **impact-factor (IF)**.

Tradițional, vorbim de o **finanțare extrem de insuficientă a științei**.

În toată lumea, **sursa principală de finanțare a științei**, sunt granturile. Totodată, granturile sunt nu doar un suport științific considerabil, dat și **un suport material** pentru angajații catedrelor.

De rând cu tematica bugetară și cea de inițiativă, angajații Universității au **participat în proiecte-grant**, obținute în baza concursului republican. În diferiți ani, numărul **proiectelor** instituționale și pentru tinerii cercetători au variat **între 19 - 25**.

O formă eficientă de dezvoltare instituțională a procesului de instruire și cercetare este **colaborarea inter-universitară și internațională**. În condițiile noastre **nu există prea multe posibilități** pentru cercetări științifice.

De aceea, ar fi păcat **să nu folosim** posibilitățile oferite de **colaborările cu partenerii** din România, în special cu cei din Iași, și din alte țări. Proiectele bilaterale, încheiate recent, au demonstrat eficiența lor.

Toate formele de cooperare sunt orientate spre dezvoltarea și fortificarea relațiilor de **colaborare** cu instituții de învățământ medical și de cercetare de peste hotare, precum și spre elaborarea **propunerilor de proiecte** de asistență tehnică, pentru obținerea granturilor de finanțare a programelor de cercetare.

În perioada 1994 - septembrie 2019, angajații catedrelor și subdiviziunilor de cercetare ale Universității au elaborat și au publicat **monografii, manuale, compendii, ghiduri practice**.

Pe parcursul **ultimilor 5 ani**, au fost publicate numeroase articole științifice, inclusiv **internaționale**. **Printre ele - 157 articole cu impact factor (IF)**.

Până în **2013**, anual, s-a editat culegerea de lucrări **Anale științifice ale angajaților și studenților Universității**, înregistrată în Registrul Național al revistelor de profil la categoria C.

În octombrie **2014** a fost lansată o **nouă publicație științifică internațională**, Revista de Științe ale Sănătății din Moldova (în l. engl. - Moldovan Journal of Health Sciences, MJHS), cu o periodicitate **trimestrială**.

În conformitate cu standardele și ghidurile internaționale actuale în domeniul științelor medicale, **articolele se publică în limbile română și engleză.**

Începând cu nr. 1 din 16 noiembrie **2015**, Revista este înregistrată în **Instrumentul Bibliometric Național IBN/IDSI**, iar din decembrie **2017**, a fost inclusă în lista revistelor științifice de profil **de categoria B**. Revista este înregistrată, de asemenea, în două baze de date internaționale: **Index Copernicus și Academic Google.**

În perioada de referință, angajații Universității au obținut **389 de brevete de invenție și 2984 de certificate de inovație.**

La expozițiile internaționale, **savanții noștri** au obținut peste **300 de medalii de aur**, circa **200 de medalii de argint**, **120 de medalii de bronz** și peste **380 de diplome de mențiune**, iar rezultatele cercetărilor sunt recunoscute de specialiștii țărilor cu tradiții în cercetare.

La capitolul invenții, cele mai mari succese le-au obținut: academicianul **Valeriu Rudic**, membrii corespondenți ai AȘM **Viorel Prisacari și Victor Ghicavii**, profesorii universitari **Valentin Gudumac, Gheorghe Anghelici ș. a.**

Activitatea multor savanți ai Universității a fost înalt apreciată de conducerea țării. Laureați ai Premiului Național au devenit: **Ion Ababii, Gheorghe Ghidirim, Pavel Ciobanu, Viorel Nacu, Filip Gornea, Boris Topor, Oleg Lozan, Ion Bahnarel.**

Profesorilor universitari **Victor Ghicavii, Diomid Gherman, Gheorghe Paladi, Nicolae Ghidirim, Anton Spânu, Vladimir Hotineanu, Mark Ștemberg ș. a.** li s-a decernat Premiul de Stat al RM în domeniul științei și tehnicii.

În anul 2005, pentru **activitate inovațională productivă**, Universitatea a fost premiată cu **Trofeul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale.**

În 2014, Universitatea a aderat la **Carta Europeană a Cercetătorilor și la Codul de Conduită pentru Recrutarea Cercetătorilor.**

În **2016**, **activitatea de cercetare științifică** a Universității a fost acreditată de Consiliul Național de Acreditare și Atestare al Republicii Moldova la **7 profiluri de cercetare, cu calificativul „Organizație cu recunoaștere internațională” (categoria A).**

O importanță deosebită pentru viața științifică universitară o are **Conferința științifică anuală** a studenților, studenților-doctoranzi și a medicilor-rezidenți, în **cadrul Zilelor Universității**. În ultimii ani, aceasta este axată pe promovarea lucrărilor realizate de tinerii cercetători.

Studenții sunt atrași în activitatea de cercetare științifică în cadrul cercurilor științifice studentești ale departamentelor și catedrelor, începând cu primul an de studii.

În luna mai **2006**, în Universitate a fost inaugurată o frumoasă tradiție, care are loc o dată la 2 ani. Este vorba de **Congresul Internațional** al studenților și tinerilor medici – *MedEspera*.

Până în prezent, au avut loc 7 ediții, **ultimele 2, în 2016 și 2018, s-au desfășurat integral în limba engleză.** La ediția a 7-a au participat **850** de persoane din **7 țări.**

Din anul 2017 această tradiție **a fost preluată de Asociația Studenților Farmaciști.** A **2-a ediție** a Congresului studenților farmaciști cu participare internațională, va fi organizată în luna noiembrie curent.

O altă tradiție instalată la Universitatea noastră este cea legată de **desfășurarea conferințelor consacrate înaintașilor și jubiliarilor, savanților noștri iluștri, cu prilejul sărbătoririi jubileelor.**

Un loc aparte în activitatea de cercetare-dezvoltare aparține **pregătirii cadrelor științifico-didactice** prin doctorat și postdoctorat. Începând cu anul 2014, în instruirea doctoranzilor a fost implementat **programul de învățământ la distanță.**

În perioada anilor **1995-2019** au fost susținute **840** de teze de doctor, inclusiv: **716** de doctor și **124** teze de doctor habilitat în științe; **au fost obținute 571** de titluri științifico-didactice, inclusiv: **93** - de profesor universitar, **1** – de profesor-cercetător, **462** - de conferențiar universitar și **15** – de conferențiar-cercetător. Cifrele **aparent** sunt mari, dar totuși **insuficiente** pentru o instituție de învățământ superior ca a noastră.

Cercetările științifice fundamentale și aplicative avansate se realizează prin programe de postdoctorat.

În ultimii 5 ani, savanții Universității au fost încadrați în peste **122 de proiecte,** dintre care: **57** proiecte **internaționale** și **65** proiecte **naționale.**

Proiectele internaționale de mare rezonanță au o valoare incontestabilă din punct de vedere științific, între ele cele mai de rezonanță fiind: **Orizont 2020 - 2 proiecte, 8 proiecte ale Asociației Internaționale a Institutelor Naționale de Sănătate Publică și 2 proiecte ale Organizației Mondiale a Sănătății.**

În prezent, activitatea de cercetare științifică se desfășoară conform obiectivelor trasate în Strategia de dezvoltare a USMF „Nicolae Testemițanu” pentru anii 2011-2020, cele de bază fiind **eficientizarea managementului** cercetării științifice, **sporirea calității și competitivității** în cercetare, **valorificarea, promovarea și diseminarea** rezultatelor științifice, **motivarea, susținerea și dezvoltarea** potențialului uman în cercetarea științifică.

În formarea specialiștilor medici și farmaciști, de rând cu pregătirea lor teoretică, o atenție sporită s-a acordat procesului de **însușire a abilităților practice.**

Calitatea și eficiența în procesul de instruire clinică, în mare măsură au fost asigurate de **lucrul în echipă** a profesorilor, conferențiarilor, asistenților, medicilor-rezidenți ai departamentelor și catedrelor, cu personalul calificat din secțiile spitalicești.

Angajații catedrelor clinice au participat activ în toate remanierile și reformele din sistemul național de sănătate, și-au depus străduința ca acestea **să nu afecteze nivelul de instruire** universitară și postuniversitară.

Un loc aparte în activitatea clinică îl ocupă Clinica Universitară de Asistentă Medicală Primară, care a devenit un *Centru-model* al asistenței medicale primare, acordate prin intermediul medicului de familie, cât și un centru contemporan de instruire în acest domeniu.

În același timp, Clinica a devenit un Centru de promovare a reformelor prin evaluarea, monitorizarea și integrarea serviciului de asistență medicală la nivel național.

În condițiile micșorării numărului de paturi și pacienți, un rol deosebit de important în realizarea procesului de instruire clinică a studenților, medicilor-rezidenți și a specialiștilor medici îl are Centrul Universitar de Simulare în Instruirea Medicală. Astăzi este greu de imaginat activitatea Universității fără acest Centru.

Metodele de instruire a studenților, a medicilor-rezidenți și a medicilor-cursanți, utilizate în cadrul **Centrului Universitar de Simulare în Instruirea Medicală**, sunt **atractive prin diversitate și complexitatea** educațională.

Pe parcursul multor ani, **instruirea clinică la** Facultatea de Stomatologie s-a realizat în **Clinica Stomatologică**, care oferă **asistență stomatologică** pacienților din republică, acordă ajutor metodic și practic instituțiilor medicale din țară.

Odată cu **organizarea** Serviciului Stomatologic Universitar (2011), **redenumit** în Centrul Stomatologic Universitar (2015):

- ✓ **a sporit substanțial accesul studenților și rezidenților** în sălile de tratament;
- ✓ **s-au creat condiții optime** pentru însușirea și dezvoltarea **deprinderilor practice** la nivelul exigențelor timpului;
- ✓ **s-a extins posibilitatea de acordare a tratamentului stomatologic** pacienților din teritoriu.

În ultima perioadă, s-a lucrat mult asupra **extinderii și consolidării bazei tehnico-materiale** a Centrului Stomatologic Universitar.

Pentru studenții și personalul științifico-didactic și didactic a **Facultății de Farmacie**, în calitate de baze de formare a deprinderilor practice, servesc **Centrul Farmaceutic Universitar „Vasile Procopișin”** și **Centrul Științific de Cultivare a Plantelor Medicinale** de la Bardar.

În 2018 s-a finalizat cu succes actualizarea **actelor normative principale în activitatea clinică.**

A fost aprobată **Hotărârea** Guvernului **Cu privire la modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 42 din 12 ianuarie 2006** Cu privire la clinicile Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” și **emis Ordinul MSMPS „Cu privire la bazele clinice/ clinicile universitare ale catedrelor USMF „Nicolae Testemițanu” cu 2 anexe.**

Actualmente, **asistența medicală specializată este asigurată de către 730 de angajați din cadrul a 95 de clinici universitare de profil terapeutic, chirurgical, pediatic, obstetrical-ginecologic (față de 88 în anul 2015), cu un număr de 6 719**

paturi (față de 9 300 în 2015) și o suprafață totală de 18 942,9 m² (față de 19 992,6 în 2015), contractată de Universitate cu instituțiile medico-sanitare publice, **pentru care noi, în prezent, achităm 3 mln 886 mii lei.**

Pe parcursul ultimilor ani, **s-a majorat** numărul de consultații, intervenții chirurgicale și metode noi de diagnostic și tratament, **implementate** în practica medicală.

În special, țin să menționez **creșterea ratei de participare** a personalului catedrelor clinice în tratamentul pacienților **în stare gravă**, care se încadrează între **49 și 82 la sută.**

Universitatea întreprinde un șir de măsuri, îndreptate spre **îmbunătățirea condițiilor de formare clinică** a studenților, rezidenților și **de educație profesională continuă** a specialiștilor medici și farmaciști.

Activitățile de colaborare internațională pe parcursul anilor au fost orientate spre:

- ✓ **dezvoltarea relațiilor de cooperare ;**
- ✓ **identificarea fondurilor și posibilităților de aplicare a proiectelor de cercetare, mobilitate și dezvoltare instituțională;**
- ✓ **prestarea serviciilor pentru cetățenii de peste hotare în domeniul studiilor medicale integrate, de rezidențiat, postuniversitare și în cercetare.**

În perioada de referință, Universitatea noastră **a semnat numeroase acorduri de colaborare directă** cu instituții de învățământ medical și de cercetare, sau a participat **la realizarea acordurilor de colaborare încheiate de către Ministerul Sănătății al Republicii Moldova** cu un șir de țări din Occident și Orient.

Colectivul Universității a colaborat activ cu structurile internaționale cu sediul la Chișinău: **Ambasadele și consulatele din Republica Moldova, Fundația SOROS, OMS, UNICEF, USAID, PNUD, Banca Mondială, Înaltul Comisariat pentru refugiați, Alianța Universitară a Francofoniei, etc.**

Printre primele relații de **colaborare între Universitatea noastră și partenerii externi** se numără cele stabilite cu Agenția Universitară a Francofoniei, Universitatea noastră fiind membra titulară **din anul 1997.**

După cum am menționat mai sus, în **1998**, prin crearea **Filierei francofone** la Facultatea de Medicină, în baza Convenției semnate de către rectorul Universității și rectorul Agenției Universitare a Francofoniei, s-a pus baza dezvoltării unei colaborări rodnice cu instituții de învățământ superior francofon din **Franța, Canada, Bulgaria și România.**

În anul **1999** a fost inițiat un parteneriat performant între universitatea noastră, dirijat de profesorul universitar **Ion Moldovanu**, și **Grupul Spitalicesc Sfântul Augustin din Maletroa**, Franța, administrat de către profesorul **Benoa Notre** și sora **Nicoli**. Împreună am reușit să dezvoltăm o cooperare bazată pe proiecte de lungă durată. A fost creată o largă rețea spitalicească, care a oferit teren de stagiu pentru studenții, rezidenții și profesorii Universității.

Grație burselor Agenției Universitare a Francofoniei și **cu susținerea** Grupului Spitalicesc Sfântul Augustin și a comunității măicuțelor Augustine, **mai mult de 500 de studenți, rezidenți și profesori** au beneficiat de stagii lingvistice, profesionale și de cercetare în universitățile partenere francofone.

Activitățile de cooperare cu **partenerii francofoni** se desfășoară cu succes și în prezent. Mobilitățile academice și de cercetare cu universitățile din **Franța și Belgia** au devenit deja o **tradiție**.

Fructuoasă și de durată este cooperarea cu **Statele Unite ale Americii**.

Încă prin ani **1995-98** s-a lucrat foarte eficient pe marginea unui **proiect cu orașul Minneapolis**, statul **Minesota**, grupul spitalicesc **Henipen**. În cadrul acestui proiect au fost **elaborate primele programe în rezidențiat** la specialitățile profilului chirurgical și terapeutic.

În anul **2003**, în cadrul Parteneriatului Alianței Americane Internaționale a Sănătății între Școala de Medicină Virginia de Est – Norfolk / Portsmouth, SUA și Universitatea noastră, a fost deschisă **Clinica Universitară de Asistență Medicală Primară și Centrul de instruire și testare a deprinderilor practice** pe pacienții standardizați, instituție creată pentru **pregătirea postuniversitară și cea a specialiștilor în asistența medicală primară**.

Deja pe parcursul a **20 de ani** se derulează colaborarea dintre **Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”** și instituțiile de învățământ medical din **statul Carolina de Nord, SUA**, conform planului de cooperare aprobat anterior de către **Comitetul bilateral Republica Moldova – Carolina de Nord**.

Rezultate frumoase au fost înregistrate:

- la compartimentul **Instruire virtuală**;
- în cadrul **cooperării dintre Biblioteca științifico-medicală a USMF „Nicolae Testemițanu” și bibliotecile universităților medicale** din statul Carolina de Nord;
- **în asistența stomatologică** acordată copiilor din orfeline.

La începutul anului de studii 2005-2006, partea americană din Carolina de Nord a oferit Bibliotecii Universității noastre **accesul la versiunea electronică a literaturii medicale periodice, mii de monografii și manuale** și, în prezent, USMF „Nicolae Testemițanu” are **acces la literatura medicală modernă, exact ca și instituțiile de învățământ medical din Carolina de Nord**.

Și relațiile cu Germania s-au dezvoltat în ascendență. Cu suportul politic din partea **Ministerului Federal al Sănătății din Germania**, s-au stabilit relații eficiente de cooperare cu **Universitatea de Medicină din Lubeck și Centrul Științific Borstel**, pentru desfășurarea **stagiului practic** al studenților și oferirea **burselor de cercetare**. Cu succes se derulează relațiile cu Universitatea Lubeck, în cadrul proiectului **”Reach-for – Moldova”**.

Un alt partener german important este **Universitatea din Leipzig**, cu care au fost inițiate **cooperări**, inclusiv în domeniul **modernizării curriculum-ului** universitar,

aplicării metodelor noi de instruire, inclusiv a metodei **de simulare**, colaborării în domeniul **otorinolaringologiei** și patologiilor auzului, **asistenței medicale** pacienților cu maladii **reumatologice**, schimbului de cunoștințe în domeniul **reabilitologiei**, etc.

Au fost stabilite și s-au dezvoltat continuu relații rodnice de prietenie și de cooperare cu **Universitatea Lituaniană de Științe ale Sănătății din Kaunas**, în special în ceea ce ține de **fortificarea capacităților în domeniul cardiologiei endoscopice** și în alte **domenii importante**, de care ducă lipsă sistemul național de sănătate.

Având un Spital Universitar foarte performant, administrația acestei instituții a acceptat tinerii noștri specialiști **pentru instruire în diferite domenii** ale medicinei, care ar implementa ulterior să implementeze la noi **în țară metode și abordări noi**, în conformitate cu practicile europene contemporane.

Relații de cooperare eficiente s-au stabilit și cu **Universitatea de Medicină din Poznan, Polonia**. Colaborarea se realizează la nivel de **mobilitate academică reciprocă** între studenții-mediciniști în clinici, între studenții ultimului an de studii ai facultăților de Farmacie, în perioada **stagiilor practice de vară**, precum și în scopul schimbului de experiență a cadrelor profesoral-didactice, în special în domeniul aplicării **metodelor de simulare** în instruirea medicală.

Au evoluat productiv relațiile de cooperare cu instituțiile medicale și academice din **țările Uniunii Europene**, cu Rusia, Kazahstan și, în special, cu **Universitățile de Medicină din Ucraina: Cernăuți, Odesa, Vinița, Ternopol**.

Au luat amploare mobilitățile academice, participările la evenimente științifice și instruirii în **toate universitățile de medicină și farmacie din România**.

La Universitate au fost **implementate proiecte**, finanțate de programele guvernelor **unor țări cu economii avansate**, precum sunt:

- Proiectul pentru **dezvoltarea programului de instruire în domeniul Optometriei și Proiectul pentru Educație și Cercetare în domeniul patologiei orale**, finanțat de **Guvernul Norvegiei**;
- Proiectul pentru **dezvoltarea medicinei sportive**, finanțat de **Guvernul Estoniei**;
- Proiectul pentru **consolidarea educației și a studiilor doctorale** în domeniul bioeticii, Elveția.

În domeniul instruirii paliative cadrele didactice au beneficiat de un suport considerabil din partea Fundației Soros.

Pe parcursul perioadei de referință au fost realizate multiple **mobilități academice** și evenimente comune cu parteneri externi în cadrul **proiectelor** finanțate de fonduri europene, precum sunt proiectele **ERASMUS MUNDUS, ERASMUS+ și TEMPUS**.

Toate aceste proiecte au drept scop:

- **modernizarea învățământului superior medical**
- **îmbunătățirea procesului de asigurare a calității**
- **reforma managementului universitar și modernizarea serviciilor**

În contextul celor relatate, este important să conștientizăm că, pentru păstrarea și

dezvoltarea armonioasă, *Alma Mater* are nevoie de **extinderea** în continuare a relațiilor internaționale, de **fortificarea calității** procesului educațional în limba engleză și în limba franceză, precum și de **intensificarea** compartimentului de **cercetare**, bazat pe o colaborare internațională **amplă și de durată**.

Este bine cunoscut faptul că **activitatea ritmică și stabilă** a oricărei instituții este posibilă doar în condițiile unei **finanțări adecvate și a activități economico-financiare eficiente**, precum și în condițiile asigurării unui management de calitate al veniturilor colectate.

Pe parcursul **ultimului sfert de secol**, bugetul instituției noastre a fost în **continuă creștere** și la **venituri**, și la **cheltuieli**.

Astfel, **veniturile** Universității s-au majorat de la **13,5 mln lei** în anul **1995** până la **530,2 mln lei** în anul **2019**, sau de **39 de ori**.

În același timp, **alocațiile** din contul bugetului de stat s-au majorat de la **9,8 mln lei** până la **210,1 mln lei**, iar din contul veniturilor proprii – de la **3,6 mln lei** până la **320,2 mln lei**.

În structura veniturilor totale ale Universității, **cota cea mai mare** revine **serviciilor educaționale** - circa **95%**, iar **5%** - venituri, acumulate din **activitatea de producere** a subdiviziunilor universitare, **darea în locațiune** a spațiilor temporar neutilizate, **granturi, donații și sponsorizări**.

Pornind de la sursele financiare obținute, respectiv, în aceleași proporții, s-au majorat și **cheltuielile**: de la **13,2 mln lei**, în anul 1995, până la **589,9 mln lei**, în 2019, ceea ce reprezintă o **creștere de 45 de ori**.

Creșterea sporită a veniturilor proprii se datorează în mare parte trecerii Universității, începând cu anul 2013, la activitate **în condiții de autonomie financiară**, factorii determinanți fiind:

- **diversificarea și extinderea** spectrului de servicii, prestate contra plată;
- **creșterea numărului de beneficiari** ai serviciilor de instruire contra plată, și, în primul rând, a **studenților internaționali**, atingând o pondere de **41,2%**, în anul **2018**;
- **recalcularea** prin ajustare la cheltuielile reale a **taxelor de studii și a taxelor de cazare în cămin**.
- Astfel, începând cu anul 2013, veniturile proprii au o **tendință semnificativă de creștere**.
- Drept urmare, din contul **surselor financiare proprii**, Universitatea a devenit **proprietarul unor imobile proprii**, cum ar fi:
 - **Centrul** Universitar de Reabilitare Medicală;
 - **Centrul Științific de Cultivare a Plantelor Medicinale**;
 - **Complexul Sportiv** Universitar;
 - **Centrul** universitar social-cultural;
 - **Aleea savanților și medicilor iluștri**;

- **Școala Auto** etc.

După cum se știe, **cea mai impunătoare parte** a bugetului consolidat, **a fost utilizată**, tradițional, **pentru cheltuieli de personal**, care în perioada de referință a crescut semnificativ.

Astfel, dacă în anul **1995** în acest scop au fost cheltuiți **5,5 mln lei**, în anul **2019** sumele nominalizate au fost preconizate la nivel de **333,4 mln lei**.

Concomitent, a crescut și **cota cheltuielilor** în bugetul consolidat: de la **41,2 la sută**, în anul **1995**, până la **56,5 la sută**, în anul **2019**.

Aceste alocații au asigurat achitarea:

- **salariilor lunare de bază ale angajaților;**
- **sporurilor și suplimentelor, stabilite conform legislației în vigoare**
- **unui fond lunar de ajutor material la concediu, precum și**
- **premiilor, prevăzute de actele normative în vigoare, etc.**

Toate aceste plăți au permis **majorarea esențială a salariilor** angajaților Universității.

Pentru informație: Dacă în anul 1995, salariul mediu al unui cadru didactic constituia doar **256 de lei**, iar al unui cadru nedidactic - **86 de lei**, în **2018**, salariul mediu al unui cadru didactic, asigurat din contul surselor bugetare, s-a stabilit la nivel de **11 700 lei**, iar al unui cadru nedidactic - la nivel de **5 800 lei**.

Totodată, salariul mediu al unui cadru didactic, care asigură predarea în limbile de circulație internațională (**engleză și franceză**) ajunge la un nivel de **18 600 lei**, depășind de **3,0 ori** salariul mediu lunar, prognozat pe economie pentru anul 2018, care a fost stabilit în sumă de **6 150 lei**, iar al unui cadru nedidactic – la nivel de **7 100 lei**.

Un al domeniu important, ține de **achitarea burselor și altor plăți sociale** pentru studenți și rezidenți, care sunt achitate integral din bugetul de stat. Mijloacele alocate în acest scop în perioada raportată **au crescut de 20 de ori**, de la **1,7 mln lei**, în anul 1995, până la **34,7 mln lei**, în anul 2019.

În vizorul administrației Universității s-a aflat permanent și problema **asigurării tehnico-materiale, metodico-didactice și informaționale a procesului didactic și a activității științifice**.

Dovadă este creșterea acestor investiții de la **4,2 mln lei**, în anul 1995, până la **53,6 mln lei**, în anul 2018, iar pentru anul 2019 este preconizată suma de **90,6 mln lei**.

Un alt compartiment care argumentează dezvoltarea dinamică a Universității ține de **investițiile pentru consolidarea bazei tehnico-materiale**.

Dacă în anul 1995 la **procurări de mijloace fixe**, destinate procesului de studii, activității științifice și pentru asigurarea condițiilor de trai în cămine s-au investit **0,6 mln lei**, în anul 2018 această cifră constituie **19,8 mln lei**, iar pentru anul 2019 a fost

planificată suma de **28,4 mil lei**.

În funcție de mijloacele financiare planificate, **anual se procura utilaj medical și tehnică** în scopuri științifice și didactice; **tehnică de calcul**, pentru asigurarea procesului didactic și a celui de cercetare; **sisteme de proiectare, mobilier** pentru dotarea aulelor, sălilor de studii, căminelor studențești și a birourilor de lucru; instalații cu aer **condiționat, utilaj de uz casnic** și alte mijloace fixe necesare.

Un alt compartiment esențial în dezvoltarea Universității ține de efectuarea investițiilor și a reparațiilor capitale, pentru care în anul 1995 a fost direcționată suma de **2,0 mln lei**, în anul 2018 – **50,9 mln lei**, iar pentru anul 2019 au fost planificate **90,6 mln lei**.

În prezent, **cea mai mare parte dintre edificii** sunt reconstruite sau reparate capital.

Tineretul studios, personalul didactic, științifico-didactic, nedidactic, administrativ și de suport **se bucură de condiții adecvate de activitate, studii și de trai**.

Instituția noastră trăiește cu ziua de azi și privește cu încredere în viitor. Totodată, este de datoria noastră **să nu-i dăm uitării pe înaintași**.

De la șefii de departamente/ catedre/ discipline, de la cadrul profesoral-didactic se cere să acordăm o **atenție cuvenită** aceluia, care nu mai sunt printre noi, dar care au înscris pagini de glorie în istoria Universității, au făurit ziua de ieri a medicinei naționale. Este și un **exemplu demn de urmat** pentru generațiile tinere, un moment important în educația lor civică.

În acest context, pe parcursul anilor, s-a stabilit tradiția de comemorare a înaintașilor și de înveșnicire a numelor acestora prin **acordarea numelor catedrelor, aulelor, străzilor etc.**; sculptarea și postarea **busturilor** în spațiile unde au activat și instalarea **basoreliefurilor** pe edificiile în care au muncit sau au locuit.

Astfel, au fost acordate numele profesorilor:

- ✓ **Nicolae Starostenco, Petru Galețchi, Nicolae Eșanu și Victor Ghețeu** aulelor reconstruite din Spitalul „Sfânta Treime”, Blocul didactic central, Blocul auditorial și Institutul Mamei și Copilului;
- ✓ **Valentina Halitov** - îl poartă Clinica de Boli infecțioase la copii;
- ✓ **Anton Spânu** – Clinica de Chirurgie a Catedrei de chirurgie nr. 1 „Nicolae Anestiadi”, amplasată în incinta spitalului „Sfântul Arhanghel Mihail”;
- ✓ **Leonid Cobâleanschi** - îl poartă Blocul didactic nr. 1;
- ✓ **Vasile Procopișin** - îl poartă Centrul Farmaceutic Universitar și Catedra de farmacie socială;
- ✓ pe fațada Blocului morfologic este instalat basorelieful academicianului **Vasile Anestiadi**, care-i poartă numele;
- ✓ numele profesorilor universitari **Arsenie Guțan, Ilarion Postolachi, Pavel Godoroja, Ion Lupan** poartă o parte dintre catedrele Facultății de Stomatologie;
- ✓ basorelieful profesorului **Eugen Popușoi** a fost instalat pe clădirea în care a locuit;
- ✓ Catedra de anesteziologie și reanimatologie nr.1 poartă numele conferențiarului

universitar **Valeriu Ghereg**;

- ✓ Catedra de chirurgie nr. 1 – numele profesorului universitar **Nicolae Anestiadi**, pe care îl poartă și o stradă.
- ✓ Basoreliefurile profesorilor universitari **Nicolae Kuznețov** și **Vasile Andrieș** au fost instalate la catedrele de **Histologie, citologie și embriologie, precum și Anatomia omului**, unde au activat în calitate de șefi catedre.

Nu am intenționat să redăm aici toate realizările Universității noastre pe întreg parcursul perioadei analizate, dar nici **nu am fi reușit** s-o facem într-un **Raport**.

Nu excludem și faptul că multe inițiative și realizări au rămas în afara **Dării de seamă**, dar cu siguranță s-au întipărit **în memoria colectivă**.

Cu multe dintre ele sunteți la curent sau le cunoașteți din oficiu, fie că ați participat direct la ele, fie că ați preluat ștafeta de la înaintași. **Altele au rămas și vor rămâne** în memoria noastră **ca atmosferă generală cu care ne-am obișnuit**, ca mod de viață al comunității noastre universitare unice sau ca emoții ale unor momente trăite intens...

Ne-am străduit să fixăm în acest **Raport** **cele mai importante jaloane, obiective și tendințe** din istoria Universității, **scrisă de noi toți**, împreună, în 25 de ani.

Un lucru este cert - **am depus toate eforturile** pentru a munci cinstit și onorabil, în conformitate cu **legislația în vigoare** și în bună înțelegere cu propria conștiință și cu valorile morale, pentru a menține și perpetua **moștenirea fără de preț preluată de la înaintașii noștri** - fruntași ai comunității medicale, mari personalități care au pus bazele medicinei naționale...

Promovarea bunului nume al instituției noastre a fost criteriul de care ne-am condus în toate remanierele ce s-au impus și care s-au realizat în perioada respectivă.

Vreau să menționez, totuși, în mod special că, în spatele tuturor acțiunilor ce s-au inițiat și s-au desfășurat în acest interval de timp **se regăsește un mare efort, de zi cu zi, și un imens volum de lucru al tuturor subdiviziunilor**, o activitate cotidiană de mare intensitate și perseverență a **prorectorilor, decanilor și prodecanilor, a membrilor Senatului, a consiliilor facultăților, a consiliilor științifice și metodice, a șefilor de catedre și subdiviziuni, a Asociației Studenților și Rezidenților în Medicină, a tuturor angajaților** Universității. Pentru toate acestea, **Vă mulțumim cordial**.

Totodată, ținem să menționăm sprijinul necondiționat pe care l-am avut, pe tot parcursul perioadei de referință, din partea **Parlamentului, Guvernului, Ministerului Sănătății, Ministerului Educației, Ministerului Finanțelor, Primăriei** municipiului Chișinău, sprijin pentru care le suntem profund recunoscători.

Și acum, aș dori să punctez câteva obiective, care după părerea mea, ar trebui să se afle în programul de activitate a noii administrații.

Este vorba despre:

- 1. Păstrarea și dezvoltarea Patrimoniului universitar.**
- 2. Majorarea anuală graduală a salariului angajaților Universității.**
- 3. Dezvoltarea continuă a procesului de internaționalizare** a activității multilaterale a Universității în conformitate cu standardele Federației Mondiale pentru Educație Medicală.
- 4. Valorificarea capacităților Centrului Științific de Cultivare a Plantelor Medicinale** prin dezvoltarea activității de cercetare și de producere a medicamentelor din produsele vegetale. **Sporirea exigenței față de cetățenii străini la admitere** și diversificarea programele de studii cu predare în limbile engleză și franceză.
- 5. Crearea Spitalului Universitar** cu suportul structurilor internaționale (OMS, Banca Mondială, Guvernul Norvegiei, UE, etc.) și a celor naționale, care au confirmat disponibilitatea de a oferi Universității susținere financiară și logistică.
- 6. Majorarea numărului de cadre didactice cu titlurile științifice de doctor și doctor habilitat în știință.**
- 7. Facilitarea și încurajarea participării studenților** în realizarea cercetărilor științifice cu antrenarea lor în cadrul proiectelor naționale și internaționale.
- 8. Inițierea și legiferarea procedurii de licențiere** periodică (o dată la 5 ani) a personalului medical și farmaceutic, în conformitatea cu rigorile și standardele internaționale.
- 9. Realizarea Deciziei Consiliului de dezvoltare strategică** instituțională din 22 decembrie 2017, Proces-verbal nr.6, care a aprobat **inițierea Parteneriatului Public-privat** „Dezvoltarea bazei tehnico-materiale a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.
- 10. Menținerea și dezvoltarea valorilor**, moștenite din trecut și, în același timp, **racordarea standardelor** universitare la cele internaționale, pentru atingerea de **noi performanțe**, pentru menținerea și sporirea **imaginei și prestigiului Almei Mater.**

Vă mulțumesc!